

บทที่ 6 การถอนคืนการให้

การให้นั้นโดยหลักแล้วจะถอนคืนการให้เมื่อการให้นั้นสำเร็จลงแล้วไม่ได้ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

- (1) ผู้รับทำผิดเงื่อนไขของสัญญาให้
- (2) ผู้รับประพฤติน่ารุณ (มาตรา 531)
- (3) ผู้รับฆ่าผู้ให้ตายโดยเจตนาและไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกีดกันผู้ให้ไว้มิให้ถอนคืนการให้ (มาตรา 532)

1. ผู้รับทำผิดเงื่อนไขของสัญญาให้

สัญญาให้เป็นนิติกรรมสัญญาประเภทหนึ่ง ดังนั้น จึงต้องนำหลักทั่วไปของลักษณะนิติกรรมสัญญามาใช้บังคับด้วย เช่นการแสดงเจตนา ข้อเงื่อนไข ฯลฯ เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นพิเศษเฉพาะลักษณะนั้นให้แตกต่างจากหลักนิติกรรมสัญญาทั่ว ๆ ไป ในเรื่องเงื่อนไขซึ่งเป็นข้อแม้ให้ผู้ให้สิทธิเรียกคืนทรัพย์สินได้ถ้าผู้รับไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในนิติกรรมสัญญาให้ ผู้ให้ย่อมมีสิทธิกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ในนิติกรรมได้โดยไม่ขัดกับหลักกฎหมาย เมื่อผู้รับยอมรับการให้ที่มีเงื่อนไข ผู้รับก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ถ้าไม่ปฏิบัติตามผู้ให้ก็มีสิทธิเรียกคืนการให้ได้ และสิทธิเรียกคืนการให้ที่ผู้รับไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญานั้นย่อมตกทอดไปยังทายาทของผู้ให้ เช่นตุ๊กที่ดินให้แดงโดยมีเงื่อนไขว่าแดงจะต้องสร้างโรงพยาบาลในที่ดินนั้นภายใน 2 ปี ถ้าแดงไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญายกให้ดำมีสิทธิเรียกที่ดินนั้นคืนได้

2. ผู้รับประพฤติน่ารุณผู้ให้

มาตรา 531 บัญญัติว่า "อันผู้ให้จะเรียกถอนคืนการให้เพราะเหตุผู้รับประพฤติน่ารุณนั้น ท่านว่าอาจจะเรียกได้แต่เพียงในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้"

- (1) ถ้าผู้รับได้ประทุษร้ายต่อผู้ให้เป็นความผิดฐานอาญาอย่างร้ายแรง ตามประมวลกฎหมายลักษณะอาญา หรือ
- (2) ถ้าผู้รับได้ทำให้ผู้ให้เสียชื่อเสียง หรือหมิ่นประมาทผู้ให้อย่างร้ายแรง หรือ
- (3) ถ้าผู้รับได้บอกปิดไม่ยอมให้สิ่งของจำเป็นเลี้ยงชีวิตแก่ผู้ให้ ในเวลาที่ผู้ให้ยากไร้และผู้รับยังสามารถจะให้ได้"

การให้เป็นการเฉพาะตัว ผู้ใดเป็นผู้ให้ย่อมมีสิทธิถอนคืนการให้เมื่อเป็นไปตามข้อกำหนดตามกฎหมายหรือสัญญา

771/2516 ภริยาโจทก์ยกที่ดินให้จำเลยโดยทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และโจทก์เป็นผู้ให้ความยินยอมในฐานะสามี ถึงหากที่ดินนั้นจะเป็นของโจทก์และภริยาร่วมกัน เมื่อเอกสารมีข้อความชัดเจนว่าภริยาโจทก์ผู้เดียวเป็นผู้ยกที่ดินให้จำเลย การที่โจทก์ให้ความยินยอมก็เป็นเพียงอนุญาตให้ภริยาทำการผูกพันสินบริคนห์ได้เท่านั้น โจทก์จึงมิใช่ผู้ให้ทรัพย์สินแก่จำเลย ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกถอนคืนการให้เพราะเหตุผู้รับประพฤตินเรคุณ

สิทธิและหน้าที่อันเกิดจากสัญญานี้ก็เป็นการเฉพาะตัวเช่นเดียวกัน ไม่ตกทอดเป็นมรดก ตามมาตรา 1600 ดังนั้น หน้าที่เกี่ยวกับความประพฤตินของผู้รับที่มีต่อผู้ให้ซึ่งจะเป็นเหตุให้ผู้ให้ถอนคืนการให้ได้ไม่ตกทอดไปยังทายาทของผู้รับ ผู้ให้จะฟ้องขอเพิกถอนคืนการให้ได้ตามมาตรา 531 เฉพาะผู้รับเท่านั้น แม้ทรัพย์สินมรดกของผู้รับจะตกทอดไปยังทายาทก็จริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 298/2501 โจทก์จดทะเบียนยกที่ดินให้บุตรและหลาน บุตรและหลานตาย จำเลยซึ่งเป็นบุตรเขยและบิดาของหลานโจทก์รับมรดกที่ดินนั้น โจทก์จะเพิกถอนการให้เพราะเหตุจำเลยประพฤตินเรคุณไม่ได้

สิทธิที่จะถอนคืนการให้ของผู้ให้ตามมาตรา 531 คือ

1. ผู้รับประทุษร้ายต่อผู้ให้

- (1) ต้องเป็นการประทุษร้ายที่เป็นความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา
- (2) เป็นความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรง

การที่ผู้รับประทุษร้ายต่อผู้ให้ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้ให้มีสิทธิถอนคืนการให้ได้นั้น ต้องเป็นการกระทำผิดต่อผู้ให้โดยตรง ไม่ใช่กระทำต่อทรัพย์สินของผู้ให้หรือบุคคลอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นคนใดในครอบครัวของผู้ให้ก็ตาม และการกระทำผิดนั้นต้องเป็นการกระทำผิดตามกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะผู้รับจะถูกศาลพิพากษาลงโทษแล้วหรือยัง แต่ถ้การกระทำนั้นได้รับการยกเว้นตามกฎหมายเช่นกระทำโดยป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ หรือกระทำโดยไม่รู้สำนึกในการกระทำ ฯลฯ ผู้ให้จะถอนคืนการให้ไม่ได้ ความมุ่งหมายความประพฤตินของผู้รับต่อผู้ให้มุ่งถึงการที่ผู้รับเจตนาที่จะประพฤตินเรคุณต่อผู้ให้ ฉะนั้น การกระทำต่าง ๆ ของผู้รับควรพิจารณาด้วยว่าผู้รับกระทำไปโดยเจตนา กระทำโดยประมาท หรือกระทำโดยพลาดหรือไม่ เช่นถ้าผู้รับกระทำโดยไม่เจตนา ผู้รับก็ไม่มีเจตนาที่จะทำร้ายหรือไม่ถึงบุญคุณทรยศต่อผู้ให้แต่อย่างใด และนอกจากนี้ กฎหมายยังได้บัญญัติให้เห็นเด่นชัดว่าถึงขนาดอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการประพฤตินเรคุณต่อผู้มีบุญคุณ คือจะต้องเป็นความผิดอาญาอย่างร้ายแรงด้วย ซึ่งแล้วแต่ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์เป็นกรณี ๆ ไป

2. ผู้รับทำให้ผู้ให้เสียชื่อเสียงหรือหมิ่นประมาทผู้ให้อย่างร้ายแรง

อย่างไรจึงจะเรียกว่าทำให้ผู้ให้เสียชื่อเสียงหรือถึงกับเป็นการหมิ่นประมาทผู้ให้ ไม่จำเป็น

จะต้องเป็นการกระทำความผิดอาญา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 144/2522) เพียงแต่ทำให้ผู้ให้เสียชื่อเสียงหรือหมิ่นประมาทผู้ให้อย่างร้ายแรงแล้วถือว่าเป็นความผิดประพฤตินรคุณ ผู้ให้มีสิทธิถอนคืนการให้ได้ ซึ่งต้องพิจารณาจากระดับความรู้สึกของบุคคลธรรมดาสามัญทั่วไปว่าการกระทำอย่างนั้นเป็นการทำให้ผู้ให้เสียชื่อเสียงหรือเป็นการหมิ่นประมาทผู้ให้อย่างร้ายแรงหรือยัง ซึ่งอาจต้องพิจารณาจากฐานะ คุณสมบัติ การงาน ฯลฯ ของตัวผู้ให้นำมาประกอบด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1117/2493 บุตรชายและบุตรสะใ้ดำขับไล่มารดาว่า “อีท่าเห็ด อีดอกทอง อีแก่ มึงจะไปอยู่ที่ไหนได้ก็ไปกูไม่ให้มึงอยู่กับกู” และถ้อยคำหยาบอื่น ๆ อีกมากมายมารดาทนไม่ไหวต้องไปอาศัยอยู่กับคนอื่นได้รับความเดือดร้อนอดอยาก ดังนี้ ถือว่าเป็นการประพฤตินรคุณได้ตามมาตรา 531

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 197/2494 ตายกที่นาให้หลานแล้วไปจำศีลอาศัยอยู่ที่วัด ต่อมาร่างกายทรุดโทรมเพราะชรามากจึงกลับมาขออาศัยหลานอยู่ หลานไม่ยอมให้อาศัย ต่อมาหลานได้หนีย้ายตามขี้ไป ตาวากล่าวสั่งสอนหลานกลับดำตาดด้วยถ้อยคำหยาบช้าลามก ดังนี้ ถือว่าหลานประพฤตินรคุณ ตาฟ้องขอถอนคืนการให้ที่นาได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1362/2497 ผู้รับให้ดำผู้ให้ซึ่งเป็นบิดาว่า ผู้ให้จะเอาบุตรสาวอีกคนเป็นเมียเป็นการหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง เพิกถอนการให้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 538/2500 บุตรดำมารดาด้วยถ้อยคำหยาบช้า ประกอบกับเหตุที่บุตรโกรธเพราะมารดาจะแบ่งทรัพย์ให้บุตรอื่นบ้าง เป็นการหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรงที่จะให้ถอนคืนการให้เสียได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1538/2500 คำผู้ที่เคยเลี้ยงตนมาอย่างบิดากับบุตรว่า “ไม่ใช่พ่อแม่หรือโคตรพ่อโคตรแม่อะไรนี่” ไม่เป็นการหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรงอันจะพึงเพิกถอนการให้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1146-1147/2503 จำเลยดำโจทก์ว่า “อ้ายแก่ กูไม่นับถือมึง อ้ายพ่อฉิบหาย” โจทก์ตบหน้าจำเลย จำเลยตีเขาโจทก์ล้มลง แล้วต่างปล้ำทำร้ายกันจนร่างกายฟกช้ำดำเขียวไปทั้งสองฝ่าย โจทก์ดำจำเลยว่า “อีสัตว์เหี้ย” จำเลยดำโจทก์ว่า “อ้ายแก่ อ้ายนรคุณ กูไม่นับถือมึง” มีคนห้ามจึงเลิกกัน ต่อมาอีก 5 วัน โจทก์และจำเลยมาสถานีตำรวจเรื่องจำเลยหาว่าโจทก์ลักโชนเกิดโต้เถียงกันอีก จำเลยดำโจทก์ว่า “มึงนรคุณ กูไม่นับถือมึง แก่แล้วยังบ้าตันทา ช่มชืดเด็ก” ทั้งนี้ต่อหน้าคนหลายคนเช่นนี้ ถือว่าการกระทำของจำเลยเข้าลักษณะเป็นการประพฤตินรคุณมาตรา 531 (2) แล้ว โจทก์ยอมถอนคืนการให้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 324/2504 บุตรดำมารดาว่า “อีดอกทอง อีแก่เจ้าเล่ห์ เป็นคนร้อยล้น ไม่นับถือเป็นแม่” ถือว่าเป็นถ้อยคำหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง เป็นการประพฤตินรคุณต่อมารดาผู้ให้ ตามมาตรา 531 (2) แล้ว มารดาเรียกทรัพย์ที่ให้โดยเสน่หาคืนได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 206/2510 โจทก์จดทะเบียนยกที่ดินให้แก่จำเลย โดยตกลงกันว่า โจทก์ยังครอบครองทำกินตลอดไป และโจทก์ยังครอบครองอยู่ โจทก์ไปห้ามจำเลยมิให้ขายที่ดิน ขายแล้วโจทก์จะเอาอะไรกิน จำเลยว่ามีสิทธิขายได้และดำโจทก์ว่า “อีดอกทอง อีแก่ อีหัวงอก กูจะขายมึงอยากได้ให้ไปฟ้องเอา” ถือว่าจำเลยหมิ่นประมาทโจทก์อย่างร้ายแรง

โจทก์ห้ามมิให้จำเลยขายที่ดินเพราะโจทก์ไม่มีที่ทำกิน จำเลยก็ยืนยันจะขายจนเกิดเหตุรุนแรงขึ้น พอถือได้ว่าเป็นการบอกปิดไม่ยอมให้สิ่งจำเป็นเลี้ยงชีวิตแก่ผู้ให้ในเวลาที่ถูกให้ ยากไร้ และผู้รับยังสามารถให้ได้ โจทก์ขอเพิกถอนการให้ได้โดยไม่ต้องรอให้จำเลยขายที่ดิน ไปเสียก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1680/2517 บุตรดำมารดาว่า “อีแก่มึงจะโกงเงินกู อีแก่มึงอย่าไปเก็บผลไม้ของกู ถ้าไม่เชื่อกูจะเอาตำรวจมาจับมึงหาว่าลักทรัพย์ ใครแตกได้ก็แตก แตกไม่ได้ก็อย่าแตก” ดังนี้เป็นการหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง และถือได้ว่าบุตรประพฤติเนรคุณต่อมารดา ตามมาตรา 531

คำพิพากษาฎีกาที่ 2227/2518 บุตรกล่าววาจาถึงกับบิดา เปรียบเหมือนสุนัขแล้วไม่มีศีลธรรม เป็นการทำให้บิดาเสียชื่อเสียงและหมิ่นประมาทร้ายแรง บิดาเพิกถอนการให้เพราะเหตุเนรคุณได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 144/2512 จำเลยดำโจทก์ซึ่งเป็นมารดาด้วยคำหยาบ โจทก์เพิกถอนการให้เพราะเหตุเนรคุณได้ ถือเป็นหมิ่นประมาทอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 531 (2) ไม่ถึงกับต้องเป็นหมิ่นประมาททางอาญา

คำพิพากษาฎีกาที่ 1885/2522 มารดาตายทรัพย์ให้บุตร ต่อมาบุตรกับมารดาเถียงกัน เรื่องเข็มขัดทองเป็นของมารดาหรือของบุตร บุตรแจ้งความต่อตำรวจว่ามารดาขี้กยอกทรัพย์และขอให้อัยการฟ้องมารดาเรียกเข็มขัดทองนั้น มารดาสาบานต่อหน้าพระตามคำทำ มีบุคคลหลายคนเห็นเป็นเรื่องมารดาสมใจใคร่ใจสาบานตามคำทำในศาลเอง ไม่เป็นหมิ่นประมาทมารดาที่จะเพิกถอนการให้

มารดายังมีส่วนมะพร้าวและตัดจากขาย มีรถยนต์บรรทุกจากชายไม่ใช่ผู้ยากไร้ที่บุตรจะต้องช่วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 965/2522 จำเลยห้ามโจทก์ไม่ให้เก็บมะพร้าวโดยกล่าวว่า “ถ้ามึงเก็บมะพร้าวอีก กูจะเรียกตำรวจมาจับมึง” และพูดกับคนอื่นถึงโจทก์ว่า “หมาเท่าแล้วไม่กัด” “กูไม่มีแม่ แม่กูตายโหงหมดแล้ว กูเกิดจากโพรงไม้” และ “ต้นโพธิ์ต้นหนึ่งปัจจุบันนี้ไม่มีอะไรแล้วเหลือแต่โค” นั้น เป็นการหมิ่นประมาทโจทก์อย่างร้ายแรง โจทก์ถอนคืนการให้ได้ ตามมาตรา 531 (2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1947/2523 จำเลยที่ 1 ด่าโจทก์ว่าโจทก์ประพฤติตัวไม่ดี ถือได้ว่า จำเลยหมิ่นประมาทโจทก์อย่างร้ายแรง ตามมาตรา 531 (2) โจทก์ถอนคืนการให้ได้ และเมื่อ จำเลยที่ 1 ทำนิติกรรมยกที่พิพาทที่โจทก์ยกให้ นั้นให้แก่จำเลยที่ 2 ที่ 3 ต่อไปเพื่อจะไม่ให้ โจทก์เรียกคืนโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นทางให้โจทก์เสียเปรียบ โจทก์ก็มีอำนาจฟ้องให้เพิกถอน นิติกรรมนั้นได้ตามมาตรา 237 หากจำเป็นที่โจทก์จะต้องเป็นเจ้าของนี้ตามคำพิพากษาในขณะที่ จำเลยที่ 1 ทำนิติกรรมนั้นไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2043/2523 การที่ผู้ได้เลี้ยงดูจำเลยมาแต่ยังเล็กเพราะบิดาจำเลยถึง แก่กรรม ได้ให้การศึกษาแล้วยกที่พิพาทให้จำเลยขณะมีอายุเพียง 11 ปี และโจทก์ไม่มีที่ดิน เหลือแล้วเพราะได้ยกให้คนอื่น ๆ หมดยกแล้วก็ตาม ก็หาใช่เป็นการให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา แต่ประการใดไม่ เพราะโจทก์หาทำหน้าที่ตามธรรมจรรยาที่จะต้องกระทำเช่นนั้นไม่ จึงเป็นการให้ โดยเสนาหา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2980/2523 จำเลยเป็นพี่โจทก์ได้เถียงกันเรื่องโจทก์จะเอาที่ดินคืน ถ้อยคำที่จำเลยด่าโจทก์ว่า “มึงยกให้กูแล้ว มึงยังมีหน้ามาบอกให้กูแบ่งให้คนอื่นอีกหรือ อ้ายสัตว์ อ้ายชู้โกง โคตรพ่อโคตรแม่มึงเป็นเช่นนี้หรือ อ้ายคอมมิวนิสต์ใหญ่ มึงยกก็ได้ให้เขาให้มึงไป ฟ้องเอา” เป็นเพียงการกล่าวหาจาหยาบคายเท่านั้น ความหมายและน้ำหนักของถ้อยคำหาเป็น การทำให้โจทก์เสียชื่อเสียงหรือเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์อย่างร้ายแรงตามมาตรา 531 (2) ไม่ โจทก์ถอนคืนการให้ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 301/2524 จำเลยที่ 1 ตาย ท.เป็นบุตรจำเลยที่ 1 ซึ่งเกิดแต่ บุตรสาวของโจทก์ ส่วนจำเลยที่ 2 เป็นภริยาจำเลยที่ 1 ฉะนั้น การที่จะให้ ท. เข้ามาเป็น คู่ความแทนที่จำเลยที่ 1 แม้อาจกระทำได้ แต่เห็นได้ว่าจะไม่เป็นการรักษาประโยชน์ของ ทายาทอื่น เพราะ ท. เป็นญาติใกล้ชิดกับโจทก์ซึ่งเป็นปรปักษ์กับจำเลยที่ 1 จึงสมควรให้จำเลย ที่ 2 เข้าเป็นคู่ความแทนที่จำเลยที่ 1

ผู้รับให้พูดคำผู้ให้ซึ่งเป็นญาติผู้ใหญ่ว่า “โคตรพ่อโคตรแม่มึงมาทำไว้หรือเปล่า ปลาร้า ทำใส่ไหไว้มึงก็สนุกกินสนุกแดก ข้าวทำใส่ยุ้งไว้กิน ไม่ได้ทำงานทำการ” และยังคงด่าว่าคนอื่น ๆ อีกพร้อมกับขับไล่ผู้ให้ ถ้อยคำดังกล่าวเป็นถ้อยคำในตนเองว่าผู้ให้เป็นคนดีแต่กินไม่ทำงาน ทำการ จึงมิใช่แต่เพียงคำกล่าวที่ไม่สมควรเท่านั้น แต่เป็นที่เห็นได้ว่าเป็นการหมิ่นประมาทผู้ให้ อย่างร้ายแรง อันถือได้ว่าเป็นการประพฤตินรคุณ เป็นเหตุให้ผู้ให้เรียกถอนคืนการให้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1527/2534 ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวกับโจทก์ว่า “หัวหงอกหัวชวานาน ตาย” นั้นเนื้อหาตลอดจนความหมายแห่งถ้อยคำมิใช่คำด่า เป็นเพียงคำพูดจากระหบกระเทียบ ที่จำเลยไม่สมควรใช้กับโจทก์ซึ่งเป็นบุพการีเท่านั้น ทั้งการที่จำเลยออกจากบ้านไปเพราะเหตุ

โจทก์นำเอาที่ดินที่ยกให้จำเลยแล้วไปขายต่อให้ผู้อื่น ต้นเหตุสำคัญอยู่ที่โจทก์ การที่จำเลยไม่ได้
อยู่ในบ้านและเลี้ยงดูโจทก์เช่นนี้จะถือว่าจำเลยประพฤติเนรคุณโจทก์และถือเป็นเหตุให้โจทก์
มีสิทธิเรียกถอนคืนการให้จากจำเลยไม่ได้

3. ผู้รับบอกปิดไม่ยอมเลี้ยงดูผู้ให้ ตามมาตรา 531 วรรคสาม จะต้องประกอบด้วย

- (1) ผู้ให้ยากไร้ไม่มีสิ่งของจำเป็นเลี้ยงชีวิต
- (2) ผู้รับยังสามารถเลี้ยงดูให้สิ่งจำเป็นต่อชีวิตแก่ผู้ให้ได้
- (3) ผู้รับปฏิเสธไม่ยอมเลี้ยงดูให้สิ่งจำเป็นต่อชีวิตแก่ผู้ให้

การที่ผู้ให้ยากไร้ไม่มีสิ่งของจำเป็นเลี้ยงชีวิต ความยากไร้ต้องพิจารณาตามฐานะานุรูป
และพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบ ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดว่าผู้ให้ไม่มีอาหารจะรับประทาน ไม่มีเสื้อผ้าจะใส่
หรือไม่มีบ้านที่จะอยู่ สิ่งจำเป็นเลี้ยงชีวิตคือปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม
ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ซึ่งต้องพิจารณาตามฐานะสภาพของผู้ให้ตามสมควรเช่นเดียวกัน
แม้จะปรากฏว่าผู้ให้จะมีบ้านและที่ดินอยู่จะเรียกว่าไม่ยากไร้ก็ได้ จะต้องพิจารณาตามฐานะานุรูป
และพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบ เช่น ผู้ให้อายุ 74 ปีแล้ว อาจทำงานเลี้ยงตัวไม่ได้ ซึ่งอาจตกอยู่ใน
ฐานะเป็นผู้ยากไร้ก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 456/2520 จำเลยไม่ช่วยโจทก์ชำระหนี้สินไม่เป็นการไม่ให้สิ่งของ
จำเป็นเลี้ยงชีวิตโจทก์ โจทก์มีสวนราคา 40,000 บาท มีนา 7 ไร่ บ้าน 1 หลัง ไม่ใช่ผู้ยากไร้
ที่จะต้องอุปการะ ไม่เป็นเหตุเนรคุณที่จะเพิกถอนการให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1507/2520 โจทก์กับสามีมีที่ดินปลูกบ้านอยู่ มีที่นาและเช่านาพอทำ
พอกิน มีบุตรอุปการะเป็นครั้งคราวตามฐานะ แม้โจทก์ยากจนก็ไม่ถึงกับยากไร้ตามความหมาย
ในมาตรา 531 (3) ที่จะเพิกถอนการให้เพราะเหตุผู้รับเนรคุณ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1885/2522 มารดายังมีสวนมะพร้าวและตัดจากขาย มีรถยนต์
บรรทุกจากขาย ไม่ใช่ ผู้ยากไร้ที่บุตรจะต้องช่วย

เมื่อผู้ให้ยากไร้ ผู้รับเองยังต้องอยู่ในสภาพสามารถที่จะเลี้ยงดูให้สิ่งจำเป็นต่อผู้ให้
ด้วยและผู้รับบอกปฏิเสธไม่ยอมให้สิ่งของจำเป็นเลี้ยงชีวิตแก่ผู้ให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 735/2523 โจทก์ไม่เคยขออะไรจากจำเลย และโจทก์ไม่อาจได้ของ
จำเลย จำเลยบอกจะส่งเสียเลี้ยงดูโจทก์ขอหย่าฟ้องร้องกัน จำเลยชวนโจทก์ไปอยู่ด้วยเพื่อ
เลี้ยงดู แต่โจทก์ไม่ยอมไปต้องการเอาที่ดินพิพาทคืน จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยประพฤติเนรคุณไม่
อุปการะเลี้ยงดูโจทก์และบอกปิดไม่ให้สิ่งของจำเป็นเลี้ยงชีวิตแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 382/2524 การเรียกถอนคืนการให้เพราะเหตุประพฤติเนรคุณนั้น
ผู้ให้ชอบที่จะเรียกถอนการให้ได้นับแต่รับทราบเหตุเนรคุณ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1514-1515/2516 โจทก์ยกที่ดินให้แก่จำเลยที่ 1 โดยเสนาหา ต่อมา จำเลยที่ 1 ประพฤติเนรคุณ โจทก์จึงมีสิทธิถอนคืนการให้จากจำเลยที่ 1 ก่อนโจทก์ยื่นฟ้อง เรียกถอนคืนการให้ 1 วัน จำเลยที่ 1 ได้โอนขายที่ดินนั้นให้จำเลยที่ 2 ไปเสียแล้ว แต่การ เพิกถอนการให้เพราะเหตุประพฤติเนรคุณนั้น ผู้ให้ชอบที่จะเรียกถอนการให้ได้นับแต่รับทราบ เหตุเนรคุณ จึงถือได้ว่าโจทก์อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของและฝ่ายต้องเสียเปรียบจากการที่จำเลยที่ 1 ผู้เป็นลูกหนี้โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้จำเลยที่ 2 ไป แม้จำเลยที่ 2 จะได้รับโอนโดยมี ค่าตอบแทน แต่จำเลยที่ 2 รู้อยู่แล้วว่าโจทก์กำลังเรียกเอาที่ดินพิพาทคืนจากจำเลยที่ 1 เพราะ เหตุประพฤติเนรคุณ โจทก์จึงมีสิทธิขอเพิกถอนการซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 1 กับ จำเลยที่ 2 ได้

เมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอนคืนการให้แล้ว ถ้าไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษา แทน การแสดงเจตนาของจำเลย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1071/2513 จำเลยทำสัญญาจะขายที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์แล้ว ไม่ยอมโอนให้ โจทก์จึงฟ้องขอให้บังคับจำเลยโอน ในระหว่างพิจารณามารดาจำเลยได้ฟ้องจำเลย เรียกที่ดินพิพาทคืนเพราะเหตุเนรคุณ ศาลพิพากษาให้เพิกถอนการให้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอา คำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลย คดีนั้นถึงที่สุดแล้ว แต่ยังไม่มีการจดทะเบียน โอนกรรมสิทธิ์กลับคืนไปยังมารดาจำเลยตามคำพิพากษา เนื่องจากโจทก์คดีนี้ได้ขออายัดไว้ ดังนั้น กรรมสิทธิ์ยังเป็นของจำเลยอยู่ และจำเลยอยู่ในฐานะที่จะถูกบังคับให้โอนขายให้โจทก์ ตามฟ้องคดีนี้ได้ ส่วนปัญหาในระหว่างโจทก์กับมารดาจำเลยว่าใครจะมีสิทธิดีกว่ากันนั้นจะต้อง ไปว่ากล่าวกันในชั้นบังคับคดีหรือฟ้องร้องกันใหม่

คำพิพากษาในคดีระหว่างจำเลยกับมารดาจำเลยนั้น เป็นคำพิพากษาให้เพิกถอนคืน การให้ ไม่ใช่คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่งมาตรา 145 (2) จึงใช้ยื่นโจทก์คดีนี้ซึ่งไม่ได้เป็นคู่ความด้วยไม่ได้ เมื่อคดีนี้ ฟังได้ว่าจำเลยได้ทำสัญญาจะขายที่ดินพิพาทให้โจทก์แล้วผิดสัญญาไม่ยอมโอนขายให้ ศาลยอม พิพากษาให้จำเลยจดทะเบียนโอนขายให้แก่โจทก์ หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษา แทนการแสดงเจตนาของจำเลย

ทายาทของผู้ให้มีสิทธิเรียกถอนคืนการให้ได้

มาตรา 532 บัญญัติว่า "ทายาทของผู้ให้อาจเรียกให้ถอนคืนการให้ได้แต่เฉพาะในเหตุ ที่ผู้รับได้ฆ่าผู้ให้ตายโดยเจตนาและไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือได้กีดกันผู้ให้ไว้มิให้ถอนคืนการให้ แต่ว่าผู้ให้ได้ฟ้องคดีไว้แล้วอย่างไรโดยชอบ ทายาทของผู้ให้จะว่าคดีอันนั้นต่อไปก็ได้"

ทายาทของผู้ให้สามารถถอนคืนการให้ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อผู้รับฆ่าผู้ให้ตายโดยเจตนาและไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- (2) ผู้รับกีดกันผู้ให้มีให้ถอนคืนการให้

มาตรา 532 เป็นกรณีที่ทายาทของผู้ให้ใช้สิทธิขอเพิกถอนการให้ด้วยตนเองโดยตรง ในฐานะเป็นทายาทของผู้ให้ แต่ถ้าผู้ให้ได้ฟ้องคดีไว้แล้วโดยชอบและภายหลังได้ถึงแก่กรรมลงโดยคดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ทายาทของผู้ให้มีสิทธิที่จะว่าคดีขอเพิกถอนการให้ นั้นต่อไปได้ (มาตรา 532 วรรคสอง)

อายุความและข้อยกเว้นในการเพิกถอนคืนการให้

มาตรา 533 บัญญัติว่า "...เมื่อเวลาได้ล่วงไปแล้วหกเดือนนับแต่เหตุเช่นนั้นได้ทราบถึงบุคคลผู้ชอบที่จะเรียกถอนคืนการให้ได้นั้นก็ดี ท่านว่าหาอาจจะถอนคืนการให้ได้ไม่

อนึ่ง ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาสิบปีภายหลังเหตุการณ์เช่นนั้น"

อายุความตามมาตรา 533 นี้ใช้ได้ทั้งกรณีที่ผู้ให้เพิกถอนคืนการให้หรือทายาทเป็นผู้ขอเพิกถอนคืนการให้ โดยมีอายุความเป็น 2 กรณีคือ

(1) ภายในหกเดือนนับแต่เหตุที่สามารถขอเพิกถอนการให้ได้ได้ทราบถึงผู้ชอบที่จะขอเพิกถอนได้ หรือ

(2) ห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้น 10 ปี หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ชอบจะขอเพิกถอนนั้น

อายุความนี้เป็นเหตุให้ผู้ชอบที่จะขอเพิกถอนหมดสิทธิที่จะขอเพิกถอน ดังนั้น ผู้ชอบที่จะขอเพิกถอนจึงต้องขอเพิกถอนคืนการให้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

คำพิพากษาฎีกาที่ 457/2523 โจทก์ฟ้องคดีเรียกถอนคืนการให้เพราะเหตุจำเลยประพฤติเนรคุณ เมื่อพ้นหกเดือนนับแต่วันที่โจทก์ทราบเหตุเช่นนี้ ฟ้องของโจทก์จึงขาดอายุความตามมาตรา 533

นอกจากนี้ ยังมีข้อยกเว้นประการอื่นอีกที่ทำให้ผู้ชอบที่จะขอเพิกถอนหมดสิทธิที่จะขอเพิกถอนคืนการให้ได้ ดังต่อไปนี้

1. เมื่อผู้ให้ได้ให้อภัยผู้รับในเหตุประพฤติเนรคุณนั้นแล้ว (มาตรา 533)
2. ตามมาตรา 535 "การให้อันจะกล่าวต่อไปนี้ ท่านว่าจะถอนคืนเพราะเหตุเนรคุณไม่ได้ คือ

- (1) ให้เป็นบำเหน็จสินจ้างโดยแท้
- (2) ให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพัน
- (3) ให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา
- (4) ให้ในการสมรส"

(1) การให้โดยเป็นบำเหน็จสินจ้างโดยแท้ ไม่ใช่เป็นการให้เปล่าโดยเสนหาที่แท้จริง แต่เป็นการตอบแทนที่ผู้รับกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้ให้ เช่น จัดการกิจการต่าง ๆ ของผู้ให้ แม้จะไม่ใช่บำเหน็จตอบแทนโดยตรงที่มีการตกลงกันเป็นคำจ้าง เป็นการทำผู้รับกระทำไปโดยไม่หวังคำจ้างตอบแทน ผู้ให้ได้ให้เสมือนเป็นรางวัลตอบแทนน้ำใจ ไม่ใช่สินจ้างและผู้ให้ไม่มีหน้าที่จะให้ตามกฎหมายหรือสัญญา ซึ่งที่จริงแล้วผู้รับก็ไม่มีสิทธิที่จะได้แต่อย่างใด

คำพิพากษาฎีกาที่ 936/2522 เมื่อโจทก์มิได้ยกที่ดินที่พิพาทให้จำเลยโดยเสนหา แต่เป็นการยกที่ให้เพื่อตอบแทนในการที่จำเลยออกเงิน 26,000 บาท ชำระหนี้แทนโจทก์ โจทก์ฟ้องขอถอนคืนการให้เพราะเหตุแรงคุณไม่ได้

1542/2522 โจทก์ยกที่พิพาทให้จำเลยโดยจำเลยตอบแทนช่วยทำสวนยางให้โจทก์ไม่เป็นการยกให้โดยเสนหา เรียกถอนคืนการให้ไม่ได้

(2) ให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพัน ความหมายของภาระติดพันได้อธิบายแล้วในมาตรา 528 และมาตรา 530 ภาระติดพันนั้นเป็นภาระที่เกี่ยวกับตัวทรัพย์สินนั้น ๆ และการให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพันตามมาตรา 535 (2) จะต้องเป็นกรณีที่มีภาระเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ยกให้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 972/2508)

อย่างไรเป็นการให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพัน มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1101/2504 บุตรเอาที่ดินมือเปล่าของบิดาไปแจ้งสิทธิครอบครองบิดาไปร้องต่ออำเภอ จึงตกลงทำสัญญาที่อำเภอกันว่าบิดายกที่ดินให้บุตร แต่บุตรต้องให้ข้าวเปลือกเป็นรายปีและค่าทำศพบิดา ดังนี้ ถือว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งมีผลตามมาตรา 852 มิใช่เป็นการให้โดยเสนหาตามมาตรา 521 อีกทั้งเป็นการให้ที่มีภาระติดพันตามมาตรา 535 บิดาจะถอนคืนการให้เพราะเหตุแรงคุณไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 428/2507 บิดาจำนองที่ดินไว้ ได้ตกลงให้บุตรออกเงินใช้หนี้และไถ่จำนองบุตรคนใดไม่ออกเงินบิดาก็ไม่ยกที่ดินให้ บุตรได้ออกเงินชำระหนี้ บิดาได้จดทะเบียนไถ่และจดทะเบียนยกที่พิพาทให้บุตรคนนั้นไปแล้ว แม้จำนวนเงินที่บุตรออกให้ใช้หนี้ไปจะไม่สมกับราคาที่ดินก็ยังไม่เป็นการให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพัน ในกรณีเช่นนี้บิดาจะถอนการให้เพราะเหตุแรงคุณไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 972/2508 ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 1429 ซึ่งผู้รับประโยชน์มีสิทธิได้รับชำระหนี้เป็นคราว ๆ จากทรัพย์สินให้ใช้และถือเอาประโยชน์แห่งทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ นั้น เป็นภาระที่เกี่ยวกับตัวทรัพย์สินนั้น ๆ และการให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพันตามมาตรา 535 (2) ก็จะต้องเป็นกรณีที่มีภาระเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ยกให้เช่นกัน

อาโคนที่ดินยกให้หลานโดยเสนหา โดยหลานสัญญาว่าจะอุปการะเลี้ยงดูให้สิ่งจำเป็นเลี้ยงชีพตลอดชีวิตของอา และจะเป็นผู้ทำศพเมื่ออาวายชมนั้น กรณีเช่นนี้ห้ามมีการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ยกให้ไม่ จึงไม่ใช่เป็นการให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพันตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1163/2515 มารดาจำนองที่ดินไว้แล้วไม่เคยส่งดอกเบี้ยเลยเพราะไม่มีเงิน เจ้าหนี้เร่งรัดให้ชำระหนี้ บุตรจึงออกเงินชำระหนี้จำนองแทนมารดา แล้วมารดามอบอำนาจให้บุตรไปไถ่ถอนจำนองและทำนิติกรรมให้ที่ดินนั้นแก่บุตรในวันเดียวกันนั้น ดังนี้ ถือว่าเป็นการให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพัน มารดาจะถอนคืนการให้เพราะเหตุแรงคุณไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1601/2519 ที่ดินจำนอง ผู้รับให้ออกเงินไถ่จำนองแล้วผู้ให้โอนที่ดินให้ในวันเดียวกัน เป็นการให้สิ่งที่มีค่าภาระติดพัน ถอนคืนเพราะเหตุแรงคุณไม่ได้

(3) การให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา (moral duty) หมายถึง การให้ที่ผู้ให้ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะให้ แต่มีหน้าที่ตามศีลธรรมจรรยา ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีทางจิตใจจะต้องให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 104/2502 อ. ยกที่ดินให้ จ. ซึ่งเป็นบุตร และได้สั่งให้ จ. แบ่งที่ดินนั้นให้ ล. ซึ่งเป็นบุตรของบุตร อ. อีกคนหนึ่ง เมื่อ จ. แบ่งที่ดินให้ ล. ไปแล้ว จ. จะเพิกถอนการให้เพราะแรงคุณไม่ได้ เพราะเป็นการให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1146-1147/2503 แม่จำเลยซึ่งเป็นบุตรสาวจะได้อยู่บ้านปรนนิบัติให้โจทก์ผู้เป็นบิดามาแต่ผู้เดียวในเวลาเดียวกับที่พี่ ๆ น้อง ๆ ไปศึกษาเล่าเรียนหรือไปอยู่ต่างจังหวัดที่ดี การที่โจทก์ให้กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นจำนวนมากราคาสูงและทรัพย์สินส่วนใหญ่ให้แก่จำเลยแต่ผู้เดียว ส่วนบุตรคนอื่น ๆ ไม่ได้มีลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าเนื่องมาจากเหตุบางประการ เช่นนี้ไม่ใช่เป็นการให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1680/2517 มารดายกที่ดินจำนวนมากมีราคาสูงให้แก่บุตร ซึ่งมีอาชีพและครอบครัวเป็นหลักฐานแล้ว ไม่เป็นการให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา ตามมาตรา 536 (3)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2043/2523 การที่ปู่ได้เลี้ยงดูจำเลยมาแต่ยังเล็กเพราะบิดาจำเลยถึงแก่กรรมได้ให้การศึกษาแล้วยกที่พิพาทให้จำเลยขณะมีอายุเพียง 11 ปี และโจทก์ไม่มีที่ดินเหลือแล้วเพราะได้ยกให้คนอื่น ๆ หมดยกก็ตาม ก็หาใช่เป็นการให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา แต่ประการใดไม่ เพราะโจทก์หาหน้าที่ตามธรรมจรรยาที่จะต้องกระทำเช่นนั้นไม่ จึงเป็นการให้โดยเสนหา

จำเลยดำโจทก์ว่า “อ้ายแก่ฉิบหาย ภูไม่นับถือมึง มึงโกงที่ดินกู” เพราะจำเลยโกรธโจทก์ที่ห้ามมิให้ทะเลาะกับอา เป็นการหมิ่นประมาทโจทก์อย่างร้ายแรง ถือได้ว่าเป็นการประพฤติแรงคุณ โจทก์ถอนคืนการให้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1561/2524 มารดายกที่ดินให้บุตรเพื่อเอาไปทำมาหาเลี้ยงชีพ ไม่เป็นการให้โดยหน้าที่ธรรมจรรยา ซึ่งมารดาไม่มีหน้าที่ธรรมจรรยาที่จะต้องทำเช่นนั้นจึงถอนคืน เพราะเหตุแรงคุณได้

(4) **การให้ในการสมรส** เป็นการให้เกี่ยวเนื่องเพราะการสมรส เช่น ให้เป็นทุนแก่ คู่สมรสหรือให้ตอบแทนในการรับไหว้ ไม่ว่าจะให้ก่อนที่จะสมรสหรือเมื่อขณะทำการสมรส แต่ไม่ใช่ว่าสมรสมาแล้วต่อมาคู่สมรสยากจนลงหรือต้องประสบเคราะห์กรรมใดจึงให้ทรัพย์สิน เช่นนี้ ไม่ใช่เป็นการให้ในการสมรสที่จะขอเพิกถอนคืนการให้เพราะเหตุแรงคุณไม่ได้

การเพิกถอนคืนการให้อีกประการหนึ่ง แต่เป็นกรณีที่บุคคลภายนอกเจ้าหนี้ของผู้ให้ ขอเพิกถอนคืนการให้อันเป็นการทำให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบตามมาตรา 237

ผลของการถอนคืนการให้

เมื่อถอนคืนการให้แล้ว มาตรา 534 บัญญัติว่า "เมื่อถอนคืนการให้ ท่านให้ส่งคืนทรัพย์สินตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้"